

Άρειος Πάγος – Τακτική Ολομέλεια

Αριθμός 23/2007

(Δημοσίευση ΝοΒ 2007 σελ. 1852)

Περίληψη:

Επιταγή ακάλυπτη - Αδικοπραξία - Δικαιούχοι αποζημίωσης είναι ο κομιστής της ακάλυπτης επιταγής, κάθε εξ αναγωγής υπόχρεος και ο τελευταίος ενεχυρούχος δανειστής, εφόσον έχει πληρώσει την επιταγή.

Κείμενο:

Συγκροτήθηκε από τους Δικαστές της Α΄ Σύνοψης: Ρωμύλο Κεδίκογλου, Πρόεδρο του Αρείου Πάγου, Πολύκαρπο Βούλγαρη, Γεώργιο Σαραντινό, Δημήτριο Λοβέρδο, Δημήτριο Κυριτσάκη, Αντιπροέδρους, Νικόλαο Κασσαβέτη, Αχιλλέα Νταφούλη, Δημήτριο Κιτρίδη, Ηρακλή Κωνσταντινίδη, Ρένα Ασημακοπούλου, Εμμανουήλ Καλούδη - Εισηγητή, Αθανάσιο Θεμέλη, Μάριο-Φώτιο Χατζηπανταζή, Γεώργιο Πετράκη, Ειρήνη Αθανασίου, Μίμη Γραμματικούδη, Λεωνίδα Ζερβομπεάκο, Αλέξανδρο Νικάκη, Χαράλαμπο Ζώη, Δημήτριο Πατινίδη, Χαράλαμπο Παπαηλιού, Χαράλαμπο Δημάδη, Βασίλειο Κουρκάκη, Ελευθέριο Νικολόπουλο και Αναστάσιο Λιανό, Αρεοπαγίτες, (κωλυομένων των λοιπών Δικαστών της σύνοψης).

Συνήλθε σε δημόσια συνεδρίαση στο κατάστημά του στις 22 Μαρτίου 2007, με την παρουσία του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου Γεωργίου Σανιδά και της Γραμματέως Μάρθας Ψαραύτη, για να δικάσει μεταξύ:

Των αναιρεσιόντων - καθών η κλήση: 1. .... και 2. ...., οι οποίοι εκπροσωπήθηκαν από τον πληρεξούσιο δικηγόρο τους Παναγιώτη Κανέλλο.

Του αναιρεσιβλήτου - καλούντος: ....., ο οποίος εκπροσωπήθηκε από την πληρεξούσια δικηγόρο του Χαρούλα Απαλαγάκη. Κατά τη συζήτηση της υπόθεσης αυτής, που εκφωνήθηκε από το πινάκιο, οι διάδικοι παραστάθηκαν, όπως σημειώνεται πιο πάνω. Στο σημείο τούτο ο πληρεξούσιος των αναιρεσιόντων, αφού έλαβε το λόγο από τον Πρόεδρο, ζήτησε ν' αναβληθεί η συζήτηση της προκείμενης υπόθεσης σε μεταγενέστερη δικάσιμο καθώς ο πληρεξούσιος Ιωάννης Μαυροματίδης, Δικηγόρος Θεσσαλονίκης, που χειρίζεται από την αρχή την υπόθεση, δεν δύναται να παρασταθεί σήμερα στο ακροατήριο και να εκπροσωπήσει τους αναιρεσιόντες διότι νοσηλεύεται στο Ιατρικό ..... Θεσσαλονίκης, όπου υπεβλήθη σε χειρουργική επέμβαση χολοκυστεκτομής, όπως προκύπτει από την

προσκομισθείσα από ..... ιατρική βεβαίωση-γνωμάτευση των ιατρών ..... και ....., η οποία και αναγνώστηκε.

Η πληρεξούσια του αναιρεσιβλήτου, αφού έλαβε το λόγο από τον Πρόεδρο, δήλωσε ότι για το ζήτημα της αναβολής της υπόθεσης επαφίεται στην κρίση του Δικαστηρίου.

Ο Εισαγγελέας πρότεινε την αναβολή της συζήτησης της προκείμενης υπόθεσης σε σύντομη δικάσιμο.

Μετά από αυτά το Δικαστήριο αποσύρθηκε για να διασκεφθεί με την παρουσία της γραμματέως και χωρίς την παρουσία του Εισαγγελέα και απέρριψε κατά πλειοψηφία το αίτημα για την αναβολή της υπόθεσης.

Στη συνέχεια το Δικαστήριο συνήλθε εκ νέου για τη συζήτηση της προκείμενης υπόθεσης, συγκροτούμενο από την ίδια, όπως παραπάνω αναφέρεται, σύνθεση.

Η ένδικη διαφορά άρχισε με την από 19-1-1998 αγωγή αποζημιώσεως του ήδη αναιρεσιβλήτου, που κατατέθηκε στο Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης.

Εκδόθηκαν οι αποφάσεις: 8073/1999 οριστική του ίδιου δικαστηρίου και 2157/2000 του Εφετείου Θεσσαλονίκης. Την αναίρεση της τελευταίας απόφασης ζήτησαν οι αναιρεσείοντες με την από 23 Ιουνίου 2003 αίτησή τους.

Στη συνέχεια εκδόθηκε η 1766/2006 απόφαση του Α1΄ Πολιτικού Τμήματος, η οποία παρέπεμψε στην Τακτική Ολομέλεια του Δικαστηρίου τούτου την κρινόμενη αίτηση αναίρεσης, όσον αφορά τον δεύτερο λόγο αυτής. Μετά την πιο πάνω απόφαση και την από 8 Ιανουαρίου 2007 κλήση του ήδη αναιρεσιβλήτου, η προκείμενη υπόθεση φέρεται στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου τούτου για συζήτηση.

Οι πληρεξούσιοι των διαδίκων ανέπτυξαν προφορικά τους σχετικούς ισχυρισμούς τους και ζήτησαν ο μὲν των αναιρεσειόντων την παραδοχή του παραπεμφθέντος λόγου της κρινόμενης αίτησης αναίρεσης, η δε του αναιρεσιβλήτου την απόρριψή του και καθένας την καταδίκη του αντιδίκου μέρους στη δικαστική δαπάνη.

Ο Εισαγγελέας, αφού έλαβε το λόγο από τον Πρόεδρο, πρότεινε την παραδοχή του παραπεμφθέντος λόγου της κρινόμενης αίτησης αναίρεσης, ως βάσιμου.

Κατόπιν αυτών, ο Πρόεδρος έδωσε εκ νέου το λόγο στους πιο πάνω πληρεξουσίου των διαδίκων, οι οποίοι αναφέρθηκαν σε αυτά, που προηγουμένως είχαν αναπτύξει.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

Επειδή με την 1766/2006 απόφαση του Α1 Τμήματος του Αρείου Πάγου παραπέμφθηκε στην Τακτική Ολομέλεια, σύμφωνα με το άρθρο 563 παρ. 2β΄ του ΚΠολΔ, διότι κρίθηκε ότι δημιουργείται ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος, ο

δεύτερος, από το άρθρο 559 αριθ. 1 και 19 του ΚΠολΔ, λόγος της αναιρέσεως κατά της 2157/2000 αποφάσεως του Εφετείου Θεσσαλονίκης. Το ζήτημα που δημιουργείται είναι αν, στην περίπτωση εκδόσεως ακάλυπτης επιταγής, δικαιούχος της αποζημιώσεως από αδικοπραξία είναι μόνο ο κομιστής που εμφάνισε την επιταγή προς πληρωμή ή και ο κατόπιν αναγωγής αποκτήσας τον τίτλο από τον κομιστή.

Επειδή, από τη διάταξη του άρθρου 914 του ΑΚ, κατά την οποία όποιος ζημιώνει άλλο παράνομα και υπαίτια έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει, προκύπτει ότι μεταξύ των προϋποθέσεων της αδικοπρακτικής ευθύνης είναι ο παράνομος χαρακτήρας της πράξεως και ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ του ζημιογόνου γεγονότος και της ζημίας. Παράνομη είναι και η έκδοση ακάλυπτης επιταγής, σύμφωνα με το άρθρο 79 παρ. 1 του Ν. 5.960/1933, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του Ν. 1325/1972, κατά το οποίο τιμωρείται με τις προβλεπόμενες σ' αυτό ποινές εκείνος που εκδίδει επιταγή χωρίς να έχει αντίστοιχα διαθέσιμα κεφάλαια στην πληρώτρια τράπεζα κατά το χρόνο της εκδόσεως ή της πληρωμής της επιταγής. Από την ποινική αυτή διάταξη, που θεσπίστηκε για την προστασία όχι μόνο του δημόσιου αλλά και του ιδιωτικού συμφέροντος, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 297, 298 και 914 και επ. του ΑΚ, προκύπτει, ότι εκείνος που εκδίδει ακάλυπτη επιταγή, ζημιώνοντας έτσι παράνομα και υπαίτια άλλον, υποχρεούται να τον αποζημιώσει. Η αξίωση προς αποζημίωση από τα άρθρα 914 και επ. ΑΚ συρρέει με την αξίωση από την επιταγή από τα άρθρα 40-47 του Ν. 5960/1933 και απόκειται στο δικαιούχο να ασκήσει αυτήν που προκρίνει.

Δικαιούχος της αποζημιώσεως είναι όχι μόνο ο κομιστής της επιταγής κατά το χρόνο της εμφανίσεώς της (τελευταίος κομιστής), αλλά και κάθε υπογραφέας που πλήρωσε την επιταγή, ως εξ αναγωγής υπόχρεος, και έγινε κομιστής, αφού αυτός υφίσταται τελικά τη ζημία από τη μη πληρωμή της επιταγής, η δε ζημία αυτού είναι απότοκος της παράνομης συμπεριφοράς του εκδότη και τελεί σε πρόσφορη αιτιώδη συνάφεια με αυτήν. Τα ανωτέρω ισχύουν και στην περίπτωση κατά την οποία ο κομιστής της επιταγής τη μεταβιβάσει σε άλλο λόγω ενεχύρου, οπότε δικαίωμα να εμφανίσει την επιταγή προς πληρωμή έχει ο τελευταίος (ενεχυρούχος δανειστής), ασκώντας ίδιο δικαίωμα εκ του τίτλου (άρθρο 1255 ΑΚ). Αν όμως η επιταγή δεν πληρωθεί και την πληρώσει ο ενεχυράσας οφειλέτης, αποκτώντας εκ νέου τον τίτλο, εκείνος που ζημιώνεται και πάλι από τη μη πληρωμή της επιταγής είναι ο τελευταίος. Σημειώνεται, ότι το δικαίωμα αναγωγής του (τελευταίου) κομιστή κατά του εκδότη και των προγενεστέρων υπογραφέων της επιταγής, παρέχεται από τις διατάξεις του Ν.

5960/1933 (άρθρο 44), σε οποιοδήποτε υπογραφέα της επιταγής, ο οποίος την πλήρωσε. Ο οπισθογράφος δε που πλήρωσε την επιταγή, δύναται επιπλέον να διαγράψει την οπισθογράφησή του, καθώς και τις οπισθογραφήσεις των επομένων οπισθογράφων με συνέπεια να εμφανίζεται και ως τελευταίος κομιστής που στηρίζει το δικαίωμά του σε αδιάκοπη σειρά οπισθογραφήσεων (άρθρα 19 και 47 παρ.2 του Ν. 5960/1933).

Αντίθετη άποψη, ότι δηλ. δικαιούχος της αποζημιώσεως από τη μη πληρωμή της επιταγής είναι μόνο ο τελευταίος κομιστής αυτής, δεν συνάγεται ούτε από τη διάταξη της παρ. 5 του άρθρου 79 του Ν. 5960/1933, που είχε προστεθεί με το άρθρο 4 παρ. 1 του Ν. 2408/1996, και κατά την οποία η ποινική δίωξη (για την πράξη της παρ. 1) ασκείται μόνο ύστερα από έγκληση του κομιστή της επιταγής που δεν πληρώθηκε. Τούτο δε διότι από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι ο όρος "κομιστής" της επιταγής χρησιμοποιείται στην παραπάνω διάταξη μόνο υπό την έννοια του τελευταίου κομιστή. Κατά συνέπεια, ως "κομιστής" θεωρείται κατά τη διάταξη αυτή και ο εξ αναγωγής υπόχρεος, ο οποίος πλήρωσε την επιταγή και έγινε κομιστής της. Εξάλλου, η διάταξη αυτή αντικαταστάθηκε ήδη από το άρθρο 15 παρ. 3 του Ν. 3472/2006 και ορίζεται πλέον ρητώς, ότι δικαίωμα υποβολής εγκλήσεως έχουν τόσο ο κομιστής της επιταγής που δεν πληρώθηκε, όσο και ο εξ αναγωγής υπόχρεος ο οποίος εξόφλησε την επιταγή και έγινε κομιστής της. Στην ίδια διάταξη προστέθηκε με το παραπάνω άρθρο 15 παρ. 3 του Ν. 3472/2006, για την άρση κάθε αμφισβήτησης, ότι ο εξ αναγωγής υπόχρεος ο οποίος εξόφλησε την επιταγή δικαιούται να λάβει αποζημίωση, σύμφωνα με τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα για τις αδικοπραξίες (άρθρο 914 επ.). Τέλος, η άποψη ότι ο εξ αναγωγής δικαιούχος ή ο ενεχυράσας την επιταγή κομιστής δεν έχουν δικαίωμα αποζημιώσεως κατά τα άρθρα 914 και επ. του ΑΚ, οδηγεί σε ανεπιεική αποτελέσματα, που δεν συνάγονται από το σκοπό του νόμου, αφού έτσι ωφελείται τελικά ο εκδότης, παρότι η δόλια συμπεριφορά του αποτελεί εκτροπή του θεσμού της επιταγής από την κατά νόμο λειτουργία του και συντελεί στη μείωση της αξιοπιστίας της επιταγής ως ex lege οργάνου πληρωμών. Το ότι οι παραπάνω ζημιωθέντες έχουν δικαίωμα να στραφούν κατά του εκδότη ή των προηγούμενων οπισθογράφων ασκώντας το προαναφερόμενο δικαίωμα αναγωγής αυτών δεν οδηγεί σε αντίθετο συμπέρασμα, αφού η παρεχόμενη από τις σχετικές διατάξεις προστασία είναι ενδεχόμενο στη συγκεκριμένη περίπτωση να αποβαίνει αναποτελεσματική. Επομένως, και υπό την ισχύ της παρ. 5 του άρθρου 79 παρ. 1 του Ν. 5960/1933, όπως αυτή είχε πριν αντικατασταθεί από το άρθρο 15

παρ. 3 του Ν. 3472/2006, ο ενεχυράσας την επιταγή οφειλέτης, ο οποίος πλήρωσε την επιταγή και έγινε εκ νέου κομιστής αυτής, έχει αξίωση αποζημιώσεως κατά του εκδότη, ως αμέσως ζημιωθείς από την παράνομη και υπαίτια πράξη του τελευταίου, σύμφωνα με τις διατάξεις περί αδικοπραξιών.

Στην προκείμενη περίπτωση το Εφετείο, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφασή του, δέχτηκε ανελέγκτως τα ακόλουθα: Οι εναγόμενοι και ήδη αναιρεσεύοντες, υπό την ιδιότητα των νομίμων εκπροσώπων της ..... με την επωνυμία ".....", εξέδωσαν εις διαταγήν του ενάγοντος και ήδη αναιρεσιβλήτου την αναφερόμενη επιταγή με ημερομηνία εκδόσεως ..... για ποσό 2.364.050 δρχ., πληρωτέα επί της ..... Ο αναιρεσίβλητος μεταβίβασε στις ....., λόγω ενεχύρου, την επιταγή αυτή προς την ..... Τράπεζα, η οποία την εμφάνισε στις ..... προς πληρωμή στην πληρώτρια τράπεζα, αλλά δεν πληρώθηκε, λόγω ελλείψεως διαθεσίμων κεφαλαίων στο λογαριασμό της εκδότριας. Ακολούθως, ο αναιρεσίβλητος κατέβαλε στην κομίστρια τράπεζα το ποσό της επιταγής και έγινε εκ νέου κομιστής της επιταγής. Σημειώνεται, ότι η προαναφερόμενη επιταγή είναι μία από τις 39 επιταγές, συνολικού ποσού 116.059.050 δραχμών, που εξέδωσε η εκπροσωπούμενη από τους αναιρεσεύοντες εταιρεία κατά το χρονικό διάστημα από ..... έως ..... εις διαταγήν του αναιρεσιβλήτου, και οι οποίες ουδέποτε πληρώθηκαν λόγω ελλείψεως διαθεσίμων κεφαλαίων στο λογαριασμό της εκδότριας. Περαιτέρω, το Εφετείο, αφού δέχτηκε ότι οι αναιρεσεύοντες γνώριζαν ότι δεν υπήρχαν κεφάλαια στο λογαριασμό της εκδότριας εταιρείας κατά το χρόνο της εκδόσεως και της πληρωμής της επιταγής, έκρινε ότι ο αναιρεσίβλητος, ως αμέσως ζημιωθείς από την παραπάνω αδικοπραξία της εκδόσεως ακάλυπτης επιταγής, δικαιούται την αναφερόμενη στην απόφαση αποζημίωση και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, και απέρριψε την έφεση των αναιρεσειόντων, επικυρώνοντας την πρωτόδικη απόφαση με την οποία είχε γίνει εν μέρει δεκτή η αγωγή του αναιρεσιβλήτου.

Με την κρίση του αυτή το Εφετείο δεν παραβίασε τις ανωτέρω ουσιαστικού δικαίου διατάξεις και διέλαβε στην απόφασή του πλήρεις και χωρίς αντιφάσεις αιτιολογίες ως προς το ζήτημα της ευθύνης των αναιρεσειόντων από αδικοπραξία έναντι του αναιρεσιβλήτου, ο δε περί του αντιθέτου, από το άρθρο 559 αριθ. 1 και 19 του ΚΠολΔ, δεύτερος λόγος της αναιρέσεως, που παραπέμφθηκε στην Ολομέλεια πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Απορρίπτει την από 23-6-2003 αίτηση των ..... και ..... για αναίρεση της 2157/2000 αποφάσεως του Εφετείου Θεσσαλονίκης.

Καταδικάζει τους αναιρεσειόντες στα δικαστικά έξοδα του αναιρεσιβλήτου, τα οποία ορίζει σε δύο χιλιάδες διακόσια (2200) ευρώ.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα, στις 24 Μαΐου 2007.

Και

Δημοσιεύθηκε στο ακροατήριό του, στις 11 Ιουνίου 2007.